

Obsah

1	Úvod	7
2	Základní pojmy vztahující se k ochraně obyvatelstva	9
2.1	Východiska pojmového aparátu v oblasti ochrany obyvatelstva	9
2.2	Současný pojmový aparát v oblasti ochrany obyvatelstva	9
3	Krizové zákony a další související dokumenty	19
3.1	Ústavní zákon 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky	19
3.2	Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému	22
3.3	Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení	27
3.4	Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy	31
3.5	Přehled právních předpisů vztahujících se k bezpečnosti a ochraně obyvatelstva	35
3.6	Bezpečnostní strategie České republiky z roku 2011	37
3.7	Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2020 s výhledem do roku 2030	39
4	Ochrana obyvatelstva jako teoretický vstup	45
4.1	Nová bezpečnostní situace po vzniku České republiky	45
4.2	Bezpečnostní systém České republiky	45
4.3	Nebezpečí vzniku mimořádných událostí	46
4.4	Cíle, hlavní úkoly a hlavní opatření ochrany obyvatelstva	48
5	Historie ochrany obyvatelstva	51
5.1	Stručná historie ochrany obyvatelstva	51
5.2	Právní základ současného pojetí ochrany obyvatelstva	52
5.3	Ženevské úmluvy z r. 1949 a jejich Dodatkové protokoly	54
5.4	Dodatkový protokol III	55
5.5	Pojetí ochrany obyvatelstva v EU a ve strategii NATO	57
5.6	Koncepce ochrany obyvatelstva z roku 2013	59
5.7	Cíle, hlavní úkoly a hlavní opatření ochrany obyvatelstva	60
6	Hlavní úkoly a opatření ochrany obyvatelstva	63
6.1	Opatření ochrany obyvatelstva	63
6.1.1	Detekce a identifikace radiační, chemické a biologické situace	63
6.1.2	Varování obyvatelstva	64
6.1.3	Chemická kázeň	67
6.1.4	Individuální ochrana	68
6.1.5	Improvizovaná ochrana osob	69
6.1.6	Ukrytí osob	69
6.1.7	Evakuace	73
6.1.8	Nouzové přežití	73
6.1.9	Dekontaminace	73
6.1.10	Humanitární pomoc	74
6.2	Záchranné a vyprošťovací práce	75

6.2.1	Rozrušení budov a jiných staveb	75
6.2.2	Záchrana osob	75
6.2.3	Vyhledávání osob, vyprošťovací a záchranné práce	76
6.3	Zařízení ochrany obyvatelstva	78
7	Ochrana obyvatelstva před povodněmi	81
7.1	Ochrana před přirozenými povodněmi	81
7.1.1	Úkoly povodňových orgánů obcí	82
7.1.2	Povodňové plány	83
7.2	Ochrana před zvláštními povodněmi	83
7.3	Stupně povodňové aktivity	84
7.4	Zvláštnosti provádění evakuace při ohrožení povodněmi	85
7.5	Činnost obyvatelstva při ohrožení povodněmi	85
7.5.1	Při vzniku přirozené povodně	85
7.5.2	Při vzniku zvláštní povodně	86
8	Technické otázky zabezpečení ochrany	87
8.1	Technické zabezpečení systému varování a informování	87
8.2	Prostředky a zařízení pro provádění průzkumu a monitorování	88
8.3	Prostředky individuální ochrany	88
8.3.1	Charakteristika prostředků individuální ochrany	88
8.3.2	Zásady skladování, ošetřování a organizace výdeje	90
8.3.3	Ochranné masky v České republice	91
8.4	Zařízení kolektivní ochrany	98
8.5	Prostředky a zařízení pro dekontaminaci	99
9	Řídící problémy ochrany obyvatelstva	101
9.1	Systémový přístup a jeho využití	101
9.2	Základní pojmy řízení	102
9.3	Některé charakteristické rysy současného vývoje jako okolí ochrany obyvatelstva	105
9.4	Problematika výchovy a informování v oblasti ochrany obyvatelstva	107
10	Mimořádné události a krizové situace	111
10.1	Mimořádné události	111
10.1.1	Mimořádné události způsobené přírodními vlivy (naturogenní)	113
10.1.2	Mimořádné události způsobené činností člověka (antropogenní)	124
10.2	Krizové situace	131
10.2.1	Bezpečnostní rizika jako nedílná součást společenských procesů	131
11	Případové studie mimořádných událostí	143
11.1	Poučení z minulosti formou případových studií	143
11.2	Vybrané případové studie	144
11.2.1	Chemická havárie Bhópál 1984	144
11.2.2	Chemická havárie Toulouse 2001	145
11.2.3	Teroristický útok Madrid 2004	149
11.2.4	Povodně na Moravě 1997	153

12	Příprava obyvatelstva k ochraně a sebeochraně	159
12.1	Reakce a chování osob při mimořádných událostech	159
12.2	Osobní připravenost obyvatelstva	160
12.2.1	Všeobecné zásady osobní připravenosti obyvatelstva	160
12.2.2	Konkrétní plán osobní (rodinné) přípravy obyvatelstva	161
12.2.3	Správné reakce obyvatelstva při mimořádných událostech	162
12.2.4	Míra rizika při ochraně obyvatelstva	162
12.3	Návrh zákona o ochraně obyvatelstva	164
13	Závěr	165
14	Informační zdroje a odborná literatura	167
14.1	Odborné publikace	167
14.2	Národní legislativní normy	168
14.3	Použitá a doporučená literatura v českém jazyce	170
14.4	Základní odborná literatura v angličtině	177
14.5	Příklady informačních zdrojů na internetu	178
15	Autoři odborné publikace	181
16	Přílohy odborné publikace	183
16.1	Evakuace	183
16.1.1	Základní pojmy evakuace	183
16.1.2	Rozdělení evakuace	184
16.1.3	Právní opora evakuace	186
16.1.4	Plánování evakuace	187
16.1.5	Způsob provádění a zabezpečení evakuace a orgány pro řízení evakuace	191
16.1.6	Závěr k evakuaci	192
16.2	Nouzové přežití	193
16.2.1	Nouzové přežití obyvatelstva a jeho plánování	193
16.2.2	Nouzové přežití obyvatelstva v gesci Hasičského záchranného sboru České republiky	195
16.2.3	Poskytování podpory nouzového přežití Armádou České republiky	203
16.2.4	Závěr nouzového přežití	205
16.3	Seznam použitých zkratk v českém jazyce	205
16.4	Seznam použitých zkratk v anglickém jazyce	206

Ochrana obyvatelstva je velmi významnou oblastí, na kterou již dříve nikdy nespočíval stát. Autoři publikace jsou toho názoru, že oblast „ochrany obyvatelstva“ si vyžaduje zvláštní pozornost. Především proto, že jedná o bezpečí a ochranu lidského života, lidského zdraví jako vůbec nejvyšší hodnoty v rozvinuté demokratické společnosti. Proto je v publikaci uveden návrh „zákonu o ochraně obyvatelstva“ v podmínkách České republiky. A to i přesto, že oblast ochrany obyvatelstva je přímo či nepřímo uvedena v řadě různých zákonů, vyhlášek, nařízení a norem. Většina z nich je postupně uvedena i v této odborné publikaci.

Dne 5. října 2011 schválila vláda ČR usnesením č. 734, materiál Zařazení tématik „Ochrana člověka za mimořádných událostí, přežít úrazů a dopravní výchova“ do studijních programů pedagogických fakult. Cílem materiálu je vytvoření společného vědomostního základu (Střední základ 1) pro vysokoškolské vzdělávání učitelů, který by měl přinést absolventy tak, aby byli schopni adekvátně reagovat při vzniku mimořádné události a ochránit